

Nf. 16.

28.
PROBLEMATUM
PHILOLOGICO-EXEGETICORUM
BIGA.

I.
DE

J O B O
INCARNATIONIS
CHRISTI VATE.

II.
DE

URBE
SICHEM
AB ABIMELECHO SALE
CONSPERSA.

DE QUIBUS

MENTEM SUAM EXPONIT

di.

M. GOTTLOB FRIDER. GUDE,
V. D. M. LAUBÆ LUSATORUM.

HALÆ MAGDEB.

SUMTU HENDELIANO, 1730.

PROBLEMATUM
SOLUTIONUM

H. G. A.

JOB
INCAVATIONIS
GIBBY VATE

URBE
SICHEM
AR. VERMILCH. SALE

M. GOTTFR. WUR. GULD.

VERMILCH. SALE

V I R O
MAXIME REVERENDO, AMPLISSIMO,
DOCTISSIMO
**IOANNI IACOBO
RAMBACHIO,**

*IN CELEBERRIMA REGIA FRIDERICIANA
GRAVISSIMAM*

**THEOLOGIAE PROFESSORIS SPAR-
TAM MAXIMA CUM LAUDE EXORNANTI,**

ET INPRIMIS
DE RE EXEGETICA OPTIME MERENTI,

FAUTORI SUO HONORATISSIMO,

HASCE LEVIORES MEDITATIONES

QVO FIERI DECET ANIMO OBSERVANTISSIMO

DICAT

A U T O R.

Q. D. B. V.

VIR

MAXIME REVERENDE, AMPLIS-
SIME, DOCTISSIME,

FAUTOR HONORATISSIME,

EX quo in TUE notitiam, & amo-
rem me admisisti, VIR MAXI-
ME REVERENDE, nihil pri-
us, nihil antiquius esse judicavi, quam
ut post gratias TIBI pro hoc singulari
humanitatis beneficio decentissime pera-
ctas, de eo mediter, qua ratione hanc
felicitatem in usus meos converterem.

Lau-

Laudant TE academicae TUAE praefectio-
nes; laudant TE scripta publici juris fa-
cta; laudat TE universus orbis literatus
praestantissimum Exegetam; (cujus sci-
entia solidissimum Theologum efficit!)
hinc operam dabo omnem, ut ex collo-
cutione per literas TECUM instituta, qua-
liscunque mea Exegeteos S. cognitio, ma-
jora subinde incrementa capeffat, & stu-
dium, quo illam inde ab Academicae vi-
tae meae auspicio, quod in REGIA VE-
STRA FREDERICIANA auspice Deo sum-
fi, magna cum voluptate profecutus fui,
magis magisque incitetur. Cos acuit fer-
rum; animisque eruditorum idem praes-
tant officium colloquia, in quibus, sen-
tentias suas de gravioris momenti rebus
conferunt. Ausus itaque fui cogitationes

exegeticas, quæ mihi de præsentium lo-
corum S. biga in mentem venerunt, a
communiori expositione alienas, TUAE
MAXIME REVERENDAE DI-
GNITATI inscribere, tam ut grates,
quas TIBI refero, & animi observan-
tiam, qua TE veneror publice declarem;
quam TUAM solidiorem expositionum
meorum discussionem mihi expetam.
Jucundum officium mihi exhibueris, si
lectione, & discussione TUA qualescun-
que meditationes meas fueris dignatus:

PROBLE-

PROBLEMA I.

DE

JOBO INCARNATIONIS
CHRISTI VATE

Cap. XIX, 25.

§ I.

INter *δορυόπτα*, quibus de JOBO liber satis abundat, egregia illa fidei in futurum mulieris semen, & venturam gentium benedictionem, (quorum sub nomine umbris sol justitiæ JOBI avo (a) latere voluit,) confessio, non ultimum meretur locum, quam capite XIX. v. 25. 26. 27. relaram legimus. Quandoquidem multum sane laboris interpretibus suis fecit, eosque *Gregoriani* illius recordari jussit: *Scripturam S. mari aequiparandam esse in quo agnus nater, elephas pediter.*

§ II.

(a) Quod Patriarcharum postdiluvianorum, ætati *σύνχερον* esse credimus cum cel. FRIDERICO SPANHEMIO in *Historia Jobi* cap. IX. & BUDDEO *Historia Ecclesiastica V. T.* p. 364. nec non CARPZOVIO *Introductione ad Libros Canonicos V. T.* licet cum iis dubitamus ad cu-

jus Patriarchæ ætatem JOBI fata retulerimus. Atque illorum ætate Messias *mulieris semen*, & *gentium benedictio* audit, collatis Gen. III, 15. XII, 3. XVIII, 18. XXI, 12. XXVI, 4. XXVIII, 14. quæ nomina Messias nec JOBUM latuisse, ex hac ipsa fidei suæ confessione fati superque constat.

§. II.

Itraque cum interpretes haud paucos hoc oraculum fuerit expertum ; in diversas etiam sententias ab iis fuit ruptum, quarum omnium ea maxime vacillat, quæ JOBUM non tam de resurrectione mortuorum, quam restitutione sua in fortunam meliorem locutum esse finxit, (b) ab aliis magno cum nisu confutata. (c)

§. III.

Ad nos quod attinet, convictos nos esse profiteamur de illa hujus oraculi expositione, quæ vivam spem JOBI adstruit, & vindicat, fore ut a Goele suo hac in terra apparituro resuscitetur. Nostram omnino facimus B. STARCKII Præceptoris & Fautoris nostri dum viveret fidelissimi, certissimique interpretationem, *Notis suis selectis insertam, verbaque JOBI hunc in modum cum ipso vertimus: verum ego scio Redemptorem meum & vindicem, vivum, & ultimo (tempore) super terram surrecturum s. venturum. Et quamvis post cutem meam destrinxerint, hoc tamen ex carne mea videbo Deum. Quem ego visurus sum mihi, imo oculi mei videbunt eum, & non alius. Consumti sunt renes mei in sinu meo.*

§. IV.

At enim vero circa postrema commatis XXV. verba, quum de iis accuratius meditati fuerimus, ab eo discedere nunc cœpimus. Siquidem nova quædam sententia nobis

(b) vide post GROTIUM, KORTUMII *Versionem Germanicam* libri JOBI.

(c) cf. D. BUDDI *Institutiones*

Theologiæ Dogmaticæ p. 506. & D. ABICHTII *Dissertat. de Goele JOBI*, Lipsiæ 1708. & STARCKIUS N. S. ad h. l.

bis in mentem venit, non quidem de literali verborum istorum expositione, sed potius de illorum applicatione. Illius ratione subscribimus B. STARCKIO, atque hæc verba: **עָלְנוּ עִי-יְקוּם** cum ipso reddimus: *Et ultimo* (tempore coll. Jec VIII, 23.) *super terram* (coll. Gen. II, 7. cum cap. III, 19.) *surrecturum* s. venturum. Utrum vero de posteriore Goelis adventu ad supremum judicium verba faciat JOBUS? de eo nos dubitare inchoavimus.

§. V.

Quotquot interpretes evolvere, aut quorumcunque sententias ab aliis recensitas perlustrare nobis licuit, in eo conspirare animadvertimus omnes, quod JOBUM de *postrema Christi apparitione ad judicium extremum* loqui aut tument. Neque apparet nobis quicquam gravioris momenti, quod huic interpretationi adversetur.

§. VI.

Tamen nihil etiam obstare censemus, quo minus de *priore Christi adventu in mundum*, sive de *incarnatione ejus* hæc verba exponamus. Sed potius & JOBI & sermonis sui circumstantiæ huic expositioni nostræ patrocinium afferre videntur.

§. VII.

Quod si enim JOBUS posteriorem Christi adventum ad judicium extremum credidit; neque prior Christi adventus in carnem notitiam illius latuit.

§. VIII.

Id quidem *primo* patet ex nominis, quod Messæ impertit, significatione **נָסַח** a radice **נָסַח** *redemit, vindicavit*. Denotat illud generatim eum, qui hominem sive rem quandam perditam restituit, in statum pristinum vindicat.

B

Spe-

Speciatim ex Mosaica lege Politica eum redemptorem, qui hoc officium ex consanguinitatis jure exequitur. (d) Quæ posterior specialis significatio quamvis JOBI ævo innotuisse videatur; (e) tamen cum *Redemptorem suum* appellet Messiam JOBUS, eo ipso indicat, se incarnationem illius expectare; quoniam per sanguinis profusionem lapsum humanum genus redempturum iri jam docuerat DEUS homines, holocausta illis, statim a Protoplastorum lapsu demandans. (f) Qui vero licuisset JOBO credere Messiam olim profuturum esse sanguinem, nisi ejus incarnationem simul credidisset atque sperasset?

§. IX.

Convenit hæc JOB ÆA Messiae appellatio cum aliis nominibus, quæ venturo Messiae imposita leguntur, juxta quæ *mulieris semen*, & *gentium benedictio* audit. Nam quia Christum sanguinis sui profusione redemptionem paraturum esse scivit JOBUS; professus est se omnino credere, Messiam olim *mulieris semen esse futurum; eamque naturam non sui, sed hominum peccatorum causa indururum esse.*

§. X.

Respondet etiam NOACHI nomen, quo pius *Lamechus* filium suum typice insigniebat. Fidam enim certam-

(d) Id quod tribus partibus constat. 1] *ut cognati occisi sanguinem vindicaret.* Num. XXXV, 19. 2] *bona proximi cognati vendita redimeret.* Levit. XXV, 23. 3] *cognatum suum servituti gentili additum redimeret.* Levit. XXV, 47. 48. quas singulas partes R. MAIMONIDES alique Judaici doctores fusius explicant.

(e) Afirmante COCCEJO; de quo tamen SEB. SCHMIDIUS nec sine jure dubitat.

(f) Pelles enim, quibus vestivit DEUS protoplastos, de sacrificiis desumptas fuisse, non improbable videtur. cf. URSINUM *Analectis S. Vol. I. L. 6. p. 333.*

INCARNATIONIS CHRISTI VATE. 11

tamque animi sui requiem in futuram Messiae redemptionem reponerat, quam praesentis vitae calamitates ipsi negabant.

§. XI.

Secundo JOBI notitiam futurae Christi incarnationis probat spes ejus fore, *ut aliquando oculis suis corporeis Goelem intueatur*, vers. 27. Atqui Goelem, qua divinam naturam suam per spiritualem ejus essentiam oculis corporeis suis usurpare non potuisset; (g) inde conficitur, expectasse JOBUM, humanam naturam assumpturum; & quod *Henoch* jam innotuerat, humana natura indutum sub mundi finem esse rediturum.

§. XII.

Tertio huc accedit, quod JOBUS neququam cum gaudio de posteriore Christi apparitione ad judicium cogitare potuerit, eamque sibi maximo emolumento & gaudio futuram expectare, nisi prioris adventus in carnem certior factus fuisset, quippe per quem promeruit, ne ultimus Christi adventus, mortuorumque resurrectio piis sit perniciosa, sed maxime fructuosa.

§. XIII.

Denique si consideremus JOBUM profapiam, eumque vel ex *Semi*, vel *Sapberi* posteris oriundum esse credamus: haud difficile conjectu est, unde hanc notitiam adeptus fuerit JOBUS; Nam in eorum familiis, praesertim *Semi* gen-

B 2

te

(g) *Disquiri omnino solet, an oculis corporeis essentiam DEI visuri simus? quod licet nonnulli i-ique minime contemnendi viri ex nostraribus adserant, rectius tamen eos sentire existimo, qui hocce ne-*

gant. Nullo namque idoneo scripturae testimonio probari hoc potest. Observante venerando D. BUD-DEO Institutionibus Theologiae Dogmaticae p. 475.

te articulus de Messiae adventu purus & illibatus mansit, atque a majoribus ad posteros felici cum successu transmissus fuit.

§. XIV.

En itaque quatuor argumenta, quae JOBŌ causam agunt, & ipsi futuræ Christi incarnationis notitiam vindicant, ut nostra verborum suorum interpretatio a cognitione illius haud aliena sit! At vero etiam videamus, num verborum tenor nostram expositionem admittat?

§. XV.

Neque in iis, quod nobis adversetur, deprehendimus; quin potius expositionem nostram suadent, & sensum ex mente nostra fundunt.

§. XVI.

Dicit nimirum JOBŌ: *ultimo tempore venturum esse super terram, Golem.* At vero probatione nulla eget, universum N. T. spatium, non modo finem, sed etiam initium illius, *tempus ultimum* nominari. conferantur sequentia loca. Joelis III, 1. collato cum Act. II, 17. Michæ IV, 1. Jes. II, 2. quos dubio procul sequuntur Apostoli, qui 2 Tim. III, 1. 2 Petri III, 3. 1 Joh. II, 18. Jac. V, 3. Ebr. I, 1. Novi Testamenti tempus *exatas nubas* appellant. Forte quia Novi Testamenti ætate, tertia, eaque ultima, gratiæ suæ cœconomia locum obtinere debebat, quam prima *sine lege scripta*, & altera sub *legis Leviticæ umbris* præcesserat. Igitur eodem jure præsentī textu per *ultimum tempus* Novi Testamenti auspiciū, quo Christus humanam assumpsit naturam, denotatum esse putamus; ac quidem reliqui finem sæculi per illud significatum esse autumant.

§. XVII.

§. XVII.

Præterea expositioni nostræ favet, quod **JOBUS** expresse dicat; *Christum venturum super terram*. Quæ phrasis magis ad priorem quam posteriorem Christi adventum quadrat. Qui non tam in terra, sed in cæli nubibus futurus esse ab ipso Salvatore prædicetur Matth. XXV, 31. sequ.

§. XVIII.

Quod autem *Jobus* Christum hac in terra olim *stantem* vaticinetur; illa phrasi vel indicare voluit, quod Christus hanc terram salutans victorem se exhibiturus sit, victoriam ab hostibus calcaneum ejus pungentibus reportans: vel adhibuit verbum *ⲙⲓⲡ* nonnisi ratione vulgarî, pro: *oriri, Aufstehen, Entstehen*. Quo sensu variis S. S. locis hoc verbum venit. confer, si placet Prov. XXIV, 22. Dan. VII, 24.

§. XIX.

His itaque & **JOB**I, & sermonis sui circumstantiis nobis non adversantibus, sed suaviter & amice faventibus; eam induximus mentem hæc verba **JOB**I *de priore potius quam de posteriore Christi adventu, interpretandi*.

§. XX.

Tantum abest, ut Scripturæ fideique analogia nobis sit contraria; ut potius **JOB**I fidem majorem in modum, expositio nostra amplifcet. Quippe qui juxta eam, utramque Goelis sui naturam hoc ipso commate prædicat: *divinam* quidem prioribus verbis: *Scio redemptorem meum vivum*; jam hoc ipso tempore, quo vitam ejus, & existentiam laudo. Atqui Christus **JOB**I ævo nondum vixit ra-

tionem humanæ naturæ, ergo necesse est, ut statuatur creditisse JOBUM divinam Goelis naturam. *Humanam vero naturam Ejus profitetur verbis posterioribus, quæ nunc sub incudem revocavimus: Præterea scio Golem meum ultimo tempore in mundum esse venturum.*

§. XXI.

De reliquo si dicendum quod res est, neque communi-
or verborum horum expositio sententiæ nostræ adeo
contrariatur, ut juxta eam locum invenire nequeat. Sed
supponit altera alteram, & per subordinationem neutra al-
terutram excludit. De eo saltem dubium remanet: *utrum
adventum Christi; prioremne an posteriorem Jobus prima-
rio intenderit?* Salva interim maneat interpretatio omnium
autoritas, qui postremum Christi adventum hisce verbis
indigitatum esse hactenus judicarunt, & in posterum cen-
sebunt.

§. XXII.

Nos tantum placido *Philologorum* examini hæc me-
ditationes nostras subjecimus. Inquirant, num juxta illo-
rum expositionem interpretatio nostra simul stare, an il-
li præferri, an vero prorsus eliminari debeat. Censuram
non deprecamur, sed potius eam humanissime efflagitamus
probe memores Paulini illius:

Ἐκ μέγας ἐρητύομεν.

PRO-

PROBLEMA II.
DE
URBE SICHEM
AB
ABIMELECHO SALE CONSPERSA.

Judicum IX, 45.

§. I.

HAud raro benignior fortuna inclarescendi ansam concessit, quam honeste nascendi beneficium negavit spuriis. (a) Igitur cum hanc sibi etiam faventem haberet ABIMELEH, quem *Gideon*, strenuus Israelitarum Judex, & felicissimus libertatis ipsorum vindex ac sfator, ex pellice Sichemi habitante susceperat, rerum potiebatur inter cives suos, ut inusitato prorsus more principem eum crearent. (b) Judicum IX, 6.

§. II.

Is vero se admodum falleret, qui externa semper feliciore hominis conditione mores ejus metiri vellet. Cecam omni jure dixerunt fortunam ethnicorum magistri. Quippe sapientissima summi Numinis providentia sceleratis æque ac virtutem colentibus res suas ex voto feliciter succede-

(a) Vide, quos ex horum classē laudat summe reverendus D. WEI-SE Dissert. de Spuriis in Ecclesia & Re Littevaria claris. Lipsiæ habita 1693.

(b) Rex enim & princeps tunc

temporis Israelitas inter res erat inaudita, nec Israelitarum omnes cum Sichemitis consenserunt, quare nec legitimis Israelitarum Regibus annumerari meretur.

cedere tantum non semper jubet; exemplo *Abimelechi*, qui infraenata dominandi cupidine flagrans fratribus suis septuaginta, horrendum dictu! trucidatis, & flagitiosorum hominum cæterva sibi conducta, nec non aliis quibusvis malis artibus adhibitis regimen ad se rapuit; (c) quam Abimelechi pessimam indolem sub spinæ imagine in apologo suo Jothamus optime delineavit.

§. III.

Cum vero fors malorum secunda per nefandum ejus, quem committunt, abusum infirmo admodum stet talo; nec facinorosos inter pax floreat constanter duratura, sed sæpe alter alteri impietatis suæ pœnas solvat: hinc inde factum est, ut Abimelechus Sicheuitarum urbem, quorum auxiliis & suffragiis ad regimen adspiraverat, non sine justissimi Numinis permisso (d) miserum in modum destrueret, destructamque solo æquaret.

§. IV.

Hunc eventum autor libri *Judicum* sacer prolixè recenset c. IX. (e) qua in recensione nonnisi illa Phrasis discussione nobis in præfenti digna videtur, qua urbis Sicheim excidium vers. 45. exprimitur: *וַיִּזְרְעוּהָ מָלַח* *Et confecit illam sale.*

§. V.

Equidem de locutionis hujus difficultate non facile cogitaverit, qui considerat, interpretes, quotquot hunc in librum profant, quasi conjuratos in unam eandemque posi-

(c) Quas recenset R. ISAACUS ABARBENEL dissertat, *de Principatu Abimelechi* a summe reverendo D. BUDDEO notis illustrata,

(d) Collato c. IX. v. 23, 24.
(e) Quod egregie illustrat summe reverendus BUDDÆUS *Historia Ecles. V. T. p. 383.*

positionem conspirare, & hanc phrasin a ritu quodam militari petitam esse confidenter satis judicare, *quod urbium expugnatores destructa ipsorum rudera sale consperferint, indicio, quod nullo unquam ævo illa rursus edificari, sed æternæ devastationi devota manere debeant.*

§. VI.

Scilicet quod sal locis sterilitatem inducit, quibus adspersitur; ideo sparsionem ejus in expugnatas urbes factam crediderunt, ut per eam perpetuæ defolationi symbolice traderentur. (f)

§. VII.

Plures probationes, inprimis autem parallela ex rei militaris scriptoribus, aut historicis profanis, (quos tamen non singulos hic ritus, si qui unquam exstitit, fugere potuit) frustra quæsieris apud interpretes. (g) Sed quasi ritus iste res confecta, & in solis discum positus esset, phrasin nostram *μωαχῆς* in S.S. *λεγομένην* ritui isti accommodant.

§. VIII.

At enim verò cum ipsi adeo expositionis illius fautores diffiteri non possint, ritus talis vestigia nec in ullo fá-

C

cro

(f) Ita enim DRUSIUS ad h. l. Conferuit eam sale, ut sterilitatem loco conciliaret *Virgilius Georg. 2.*

Salta autem tellus, & quæ perhibetur amara

Frugibus infelix, ea nec mansuescit arando,

Nec Baccho genus aut pomis sua nomina servat,

Pomaque degenerant succos oblita priores.

item NICOLAUS ad h. l. *Sal redit terram sterilem, & ideo quando aliquis destruebat funditus aliquam civitatem, spargebat ibi*

sal in signum perfecte victoriae, nec non GROTIUS Causa hujus apud Plinium l. 31. c. 7. omnis locus, in quo reperitur sal, sterilis est, nihilque gignit.

(g) Etiam adeo apud ipsum, quem mireris STEPHANUM MORINUM, qui peculiarem dissertat, *de Sale adspersi solito super urbium dirutarum ruinas; (quæ inter Dissertationes Ejusdem octo Genevæ 1683. in 8. editas p. 54. extat) conscripsit, in ea autem plura lectu dignissima de vario salis usu, quam de hoc ritu militari congestit.*

cro vel profano Scriptore reperiri posse; (b) ecquis eos edocuit, quod in nostro loco ritus ille militaris lateat? possent hæc locutio aliam quoque interpretationem admittere? quæ non tam dubio fundamento inniteretur. Quid quæso regerent ritus illius existentiam in dubium profus vocanti, & hac ratione interpretationem illorum labefacienti?

§ IX.

Ratio illa physica, ad quam provocare illis libuit, ex facilis indole petita, nondum certe sufficit ad probandum alicujus ritus alias incogniti existentiam. Quasi vero locus aliquis eo ipso non redderetur sterilis, qui mœnium, ædiumque ruinis est oblitus? probandum est, quod ab ulla unquam gente sal super dirutas urbes fuerit sparsus, signo obtentæ expugnationis. Qua vero in probatione hærent.

§ X.

Ad nos itaque quod atinet, denegamus ulteriorem assensum nostrum dubii ritus istius assertoribus, & de eo dubitamus nulli quin locutioni huic alia quædam interpretatio imponi queat, quam quæ vulgo credita, & a majoribus ad nepotes propagata fuit. Cum per silentium rei militaris Scriptorum, & Historicorum, cui hunc ritum unanimiter involvunt, defensoribus illius pedem suum nullibi tuto figere, nec diutius eam propugnare liceat, donec quis de ritus ejusmodi existentia dubitare incipit, eosque fictionis accusat.

§ XI.

Constantem interpretum tam Judaicorum quam Christiania-

(b) Tatente ipso MORINOI, c. p. 76. Præterea mihi non est comperum, morem illum inter gentes a prima antiquitate fuisse usurpatum: etenim ubi Laurigius præter Scripturam de illo more suppedi-

tat memoria. non refragante antiquitatis peritissimo ZORNIO *Bibliotheca Antiquaria-Execptica* T. I. p. 501. ubi hanc MORINI dissertationem excerptam sinit.

stianorum consensum haud veremur, ut de alia verborum expositione meditemur. Majori fide eos omnino dignos censeremus, si libri Judicum Autori, vel Abimelecho fuissent coævi, vel laudari ritus testes ἀποπταί, & ἀψήκτοι. Sed cum Abimelecho longe sint recentiores, nec ullo fide digno testimonio narrationem suam confirment; nemo nobis in malam interpretabitur partem, quod de expositione illorum dubitare incipiamus.

§. XII.

Sed unde aliam verborum interpretationem eamque solidiorem haurire licebit, in deturbata sententiæ locum substituendam? Salva res est! Non indigitur salis species, quo Abimelech fuerit usus; ergo concessum nobis est in illam salis speciem inquirere, quam forte in præsentî adhibuerit Abimelech. Constat autem in Judæa speciem salis fuisse frequentiore, quam *salem Sodomiticum* seu *Asphaltiticum* appellarunt; (i) nec tam cibus condiendis, quam igni alendo inservientem; quare in victimis adolendis perpetuus ejus fuit usus. Levit. II, 13. ut victimæ quarum ut plurimum ingens erat copia, hoc salis genere conspersæ eo celerius igne consumerentur, pariter ac fetus odor, quem accensa victimarum caro fundere poterat, prohiberetur. Quandoquidem *salem* illum gratum odorem spirasse Scriptores commemorant.

§. XIII.

Quid igitur obstat, quo minus per *salem* illum, quo expugna-

C 2

(i) Quem prolixius describit HADRIANUS RELANDUS *Palestina sua* p. 178. 179. & 326. nec non HERMANNUS von der HARDT *Ephemeridibus Philologicis de Condimento Sacrificiorum* p. 139. Lenta est, pinguis & subnigra materia,

instar resinae & picis. Quae accensa ad modum succini ardet & suavem spargit odorem. Inventa magna ejus copia in terra Canaan, sive ex fontibus bituminosis propullulans, sive ex undis maris bituminosis, aut maris Asphaltitis collecta.

pugnatam urbem conperfisse Abimelech refertur, *Salem* illum, seu *bitumen Sodomiticum* intellectum esse putemus. (1) ex cuius natura sparfionis illius finis facile apparebit; scilicet eam non observandi cujusdam bellici ritus gratia factam esse, sed ut ope hujus bituminis & admoto igne urbem eo facilius conflagrando destrueret.

§. XIV.

1. Hanc enim *salis*, sive *bituminis Sodomitici* indolem esse, ut ignem alat, ex §. 12. constat; Abimelechum urbem, necatis incolis destructum ivisse e Textu patet; hujus bituminis aspersione finem suum optime consequi potuisse, natura ejus, & usus circa comburendas victimas edocer; ergo nihil obstat, quo minus nobis persuadeamus, illam salis sparfionem non symbolicum quendam & ritualement fuisse actum, sed per illam ipsam, ultimum interitum urbi fuisse illatum, eamque ignis flammis, quas sal iste aluit penitus consumtam.

§. XV.

3. Accedit quod hoc bellandi genus, Veteribus haud incognitum fuerit, & tam oppugnantes, (m) quam oppugnati, (n) in igne saepius salutem & auxilium quaesiverint. Ignitarum

(1) Faciunt nobiscum cel. Bibliothecarum Hebraicorum, quae Hale prodierunt editores, qui praesentis dicti illustratione ad marginem lectores ad Deut. XXIX, 22. remittunt, ubi de sale Sodomitico sermo est.

(m) Ignem in urbes mittendo, quem parare docet ENEAS in *Poliocertico* suo C. 35. αὐτὸ δὲ πῦρ σκευάξεν ἰχθυῶν ὄδῃ, ὅπερ ἐπὶ πάντῃ καταβένυσται. Πίσσαν, θείον, στυπείον, μάνναν, λιβάωντον, δάδθ. προϊάματα, ἐναντίας ἐξά-

πύσσαν πρὸς θείον. Ignem autem validum & qui nulla arte restinguatur, ita paratis: picem, sulphur, stuppam, mannam, thus, caeteraamenta accende.

(n) Ut obsidentium machinas exurerent. teste eodem ENEAS l. c. 33. χηρὴ δὲ ταῖς περὶ ἐχθραῖς αἰσχυρῶν ἐπιχρῶν πίσσαν. Testibus admotis infundenda picem. & VEGTIO de re militari L. IV. c. 8. Bitumen, sulphur, picem liquidam, oleum

zarum Sagittarum Paulus adeo mentionem injicit, Cacodæmonis astutias, quibus æternam perniciem hominibus minatur, Eph. VI, 16. descripturus. (o)

§. XVI.

Denique cum antecedentibus verbi significatione amice conspirat *וַיִּשְׂרֹף אֶת-הָעִיר* & destruxit urbem; phrasis juxta mentem nostram expofita. Quandoque medium, & modum fiftit, quo in destruenda urbe fuit ufus Abimelech: *Conferendo, f. conspergendo illam sale f. bitumine* priori enim verbo urbis accenfionem fimul denotari, verifimile omnino eft; quam adfperfo bitumine poftea promovit.

§. XVII.

Modum vero, quo urbem bitumine ifto confperferit, defignare nobis non licet. Cum instrumenta bellica, quibus Abimelechi atate fuerunt ufi, nos quidem ignoremus.

§. XVIII.

Quid e contrario expofitioni noftræ objeci poffet nondum perfpicimus. Optamus autem ut quis Antiquitatis promus-Condus testimonium tandem inveniatur, quo jaftitatus hoc loco ritus militaris ftabiliri queat, & illo ipfo meliora nos edoceat. Donec autem iftud interpretes defiderabunt; veniam dent nobis, ab iis diffentiendi, noftramque expofitionem tuendi, quæ ex natura falis f. bituminis Sodomitici deprompta; fundamento haud incerto nititur. Quam tamen fimul omnium Philologorum ulteriori difcuffioni de meliore commendamus.

oleum quod incendiarium vocant, ad excendendas hostium machinas convenit preparare.

(o) Quæ alias *Falarica* etiam sunt dicta, quarum materiam, fabricam & ufum omnium optime delineavit SILLIUS ITALICUS C. I. 35. feqq.

Librari multa confueta falarica dextra

Horrendum visu robur, celsisque nivosa

Pyrene trabs lecta jugis, cui plurima cuspis,

Vix muris toleranda lues, sed cætera pingui

Uncta pice, atque atro circumlita sulfuro fumant.

nec non SERVIUS ad Æn. I. IX. v. 708. est ingens telum, toro factum, habens ferrum cubitale supra quoddam veluti quædam sphaera, cujus pondus etiam plumbo augetur; dicitur enim ignem habere adfixum, stappa circumdatum, & pice obfirmum: incensumque aut vulnere hostem aut igne consumit.

C 3

TIBI

TIBI vero inprimis, VIR MAXI-
ME REVERENDE, quem hisce literis
publice alloqui visum fuit. Qua enim alia
ratione exoptata incrementa indies capere
rei exegeticae licebit, nisi de sententiis suis
frequenter conferant Philologi. Palinodi-
am, eruditorum nemine indignam, recu-
so, si meliora edoctus fuero; nec aliorum
Interpretum, me longe superiorum, laudi
aliquid detractum volo, si vel quorundam
Philologorum consensum nactus fuero.
Quin potius decentissimas grates iis me de-
bere publice profitebor, qui me in re po-
tissimum Exegetica nullius in verba jurare,
nec Scripturae S. sensum inferre, sed ex il-
la efferre & exemplo & doctrina sua me
jusserunt. Quos inter Doctores meos, TI-
BI primum constituo locum. Igitur & in
TUUM, VIR MAXIME REVEREN-
DE, sinum, has meas cogitationes de Pro-
ble-

blematum Philologicorum biga effunde-
re volui, me, unacum iis favori T U O &
insigni humanitati, officiose dedicans. Co-
gnoscas inde mentem, qua T E prosequor,
T U I studiosissimam, gratissimamque. Con-
serves & in posterum T U U M erga me fa-
vorem; quem animus meus nulla unquam
oblivione oblitterabit. Quod reliquum est,
D E U M ardentissime flagito, velit T E per
innumeros adhuc annos, salvum & incolu-
mem sistere, ut ecclesia pariter & Acade-
mia, nec non universa res Litteraria, in-
primis Exegetica T E doctorem suum, vindicem & statorem longe diutius amplecti
queat. O Valeas, T U oque favore futu-
rum quoque me amplectaris!

ΕΠΙΜΗ-

Ε Π Ι Μ Ε Τ Ρ Ο Ν .

Monitus sui, quod **אַחֲרָיו** minus accurate reddiderim; Et *ultimo tempore*; cum illa vox rectius in casu nominanti sit accipienda: Et *postrema*, s. *novissimus* præcunte Summe reverendo D. MICHAELE in Annotat. ad hunc locum. Verum enim vero liceat mihi respondere 1) quod hac mea, & quam secutus sum B. STARCKII interpretatione, adjectiva vocis ratio fervetur, quam solidissime D. MICHAELIS vindicat: quam neque adeo CHALDÆUS, eumque secuti respuunt, loco adjectivi adverbium temporis *posthac*, paraphrastice adhibentes. 2) Ergo quaestio eo redit, utrum primo an sexto casu hæc vox sit accipienda. Ego posteriorem cum laudato STARCKIO elegi. Nam (a) si vox **אַחֲרָיו** ad determinandum subiectum, sc. Goelem faceret, הַּ præfixo opus haberet; contra SCHMIDIUM ipso monente Cel. MICHAELE. Vol. II. p. 262. (b) inusitata profus & Scripturæ S. ignorata significatio gignitur phrasi: *super terra stabit*; si primo casu vox ista exprimitur, Christum in arena tanquam victorem sistente; quem vero pugnandi modum Jobi ætas forsan ignoravit; hinc eam Cel. STARCKIUS l. c. discessit. Hinc omnium simplicissima mihi visa est interpretatio, quam elegi: *Et ultimo (tempore) stabit super terra!* (c) Visne vocem **עַפְרָה** ad Jobi aliorumque mortuorum pulverem, in quem redigendi sunt, trahi, tunc obstat, quod in disquisitione monuimus; ultimum CHRISTI adventum non in terra, sed caelo futuram

ſic!

Fg 6179

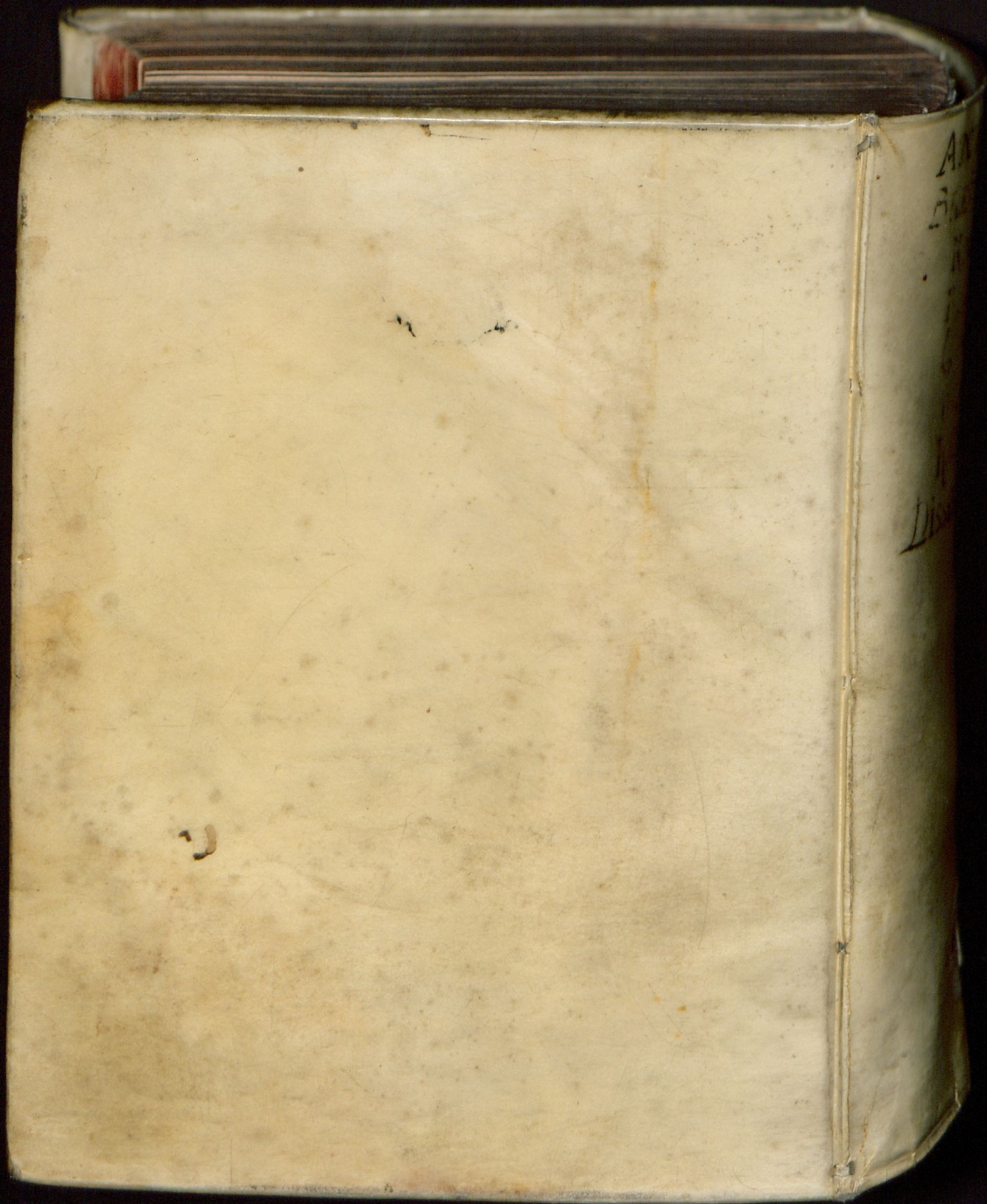
ULB Halle
002 675 65X

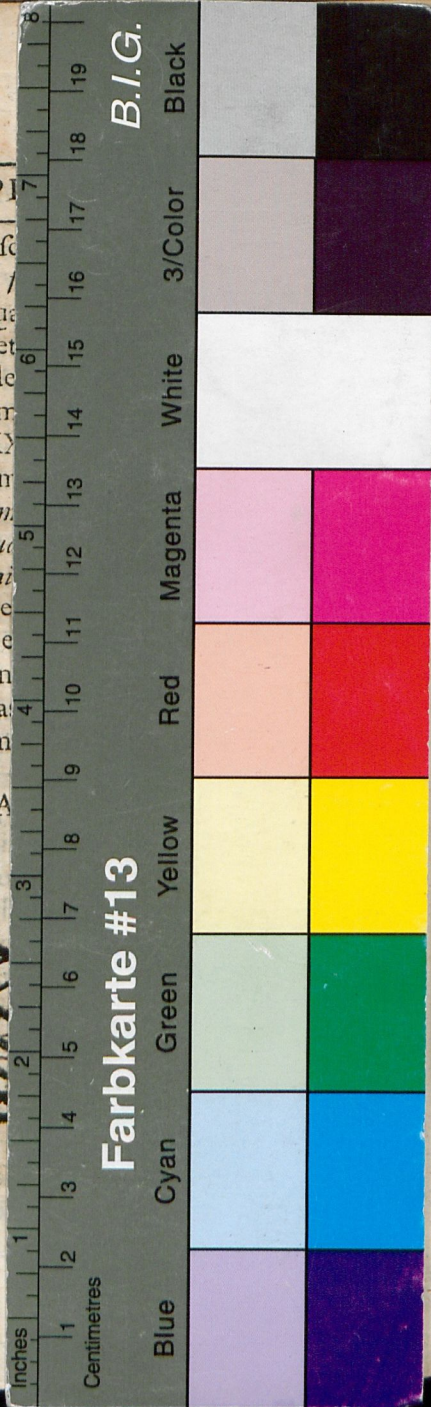
3

W 78

28.
PROBLEMATUM
PHILOLOGICO-EXEGETICORUM
BIGA.

I.
DE

JOB
INCARNATIONIS
CHRISTI VATE.

II.
DE

URBE
SICHEM
AB ABIMELECHO SALE
CONSPERSA.

DE QUIBUS *di.*
MENTEM SUAM EXPONIT
M. GOTTLÖB FRIDER. GUDE,
V. D. M. LAUBÆ LUSATORUM.

HALÆ MAGDEB.
SUMTU HENDELIANO, 1730.